

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
پژوهشکده امام خمینی و انقلاب اسلامی
وابسته به مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته جامعه‌شناسی انقلاب اسلامی

عنوان پایان نامه:
**گونه‌شناسی زائران مرقد امام خمینی (ره) و بررسی رضایت
سیاسی آنان**

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر محمد سالار کسرائی

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر محمدرضا طالبان

پژوهشگر:

امین محمدزاده

ماه/ سال تحصیلی:

اردیبهشت ۱۳۹۰

کلیه حقوق مادی و معنوی این پایان نامه متعلق به پژوهشکده می‌باشد.

چاپ پایان نامه و استخراج مقاله از پایان نامه باید به نام پژوهشکده، با تأیید استاد راهنما و با مجوز معاونت پژوهشی باشد.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تقدیم به

پدر و مادر دلسوز

و

همسر مهربانم

و

بهار زندگیم بهاره کوچولو

تقدیر و تشکر

الهی فلک الحمد ابدًا ابدًا، دائماً سرمدًا، یزید و لایبید کما تحب و ترضی .
پروردگارا، حمد و ثنا مختص توست، حمدی ابدی و دائم و سرمد، حمدی که فزونی می یابد و هرگز فنا
نمی پذیرد، آنچنانکه تو دوست می داری و بدان راضی می شوی و می پسندی .
فرازی از مناجات شریف شعبانیه

من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق

گر چه زبانم از عهده شکرگزاری پدر مهربانم که جوانی اش را به پایم داد و مادر فداکارم که وجودش
را وقفم کرد بر نمی آید لکن می دانم که وجود مهربانشان همین تشکر ساده مرا پذیراست و دعای خیرشان
- بزرگترین سرمایه هستی ام - همواره بدرقه راهم بوده است .

سپاس از همسر عزیزم که در سختی های راه و راه سختی که پیمودم همواره همراه و مشوق من بود و
در مراحل مختلف پایان نامه مرا یاری نمود .

سپاس از تمامی اساتید بزرگوام به ویژه آقای دکتر کسرابی که راهنمایی مرا در این امر بر عهده گرفتند
و همیشه امیدوارانه به کارها می نگرند و آقای دکتر طالبان که بارها با مشاوره های دلسوزانه راه را بر من
هموار نمودند. گرچه باید اقرار نمایم که حق شاگردی این اساتید را آنگونه که باید نتوانستم در این مرحله
به جا بیاورم.

و من الله التوفیق

پژوهشکده امام خمینی^(س) و انقلاب اسلامی

مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد
رشته تحصیلی: جامعه شناسی انقلاب
عنوان پایان نامه: " گونه شناسی زائران مرقد امام (ره) و بررسی میزان رضایت سیاسی آنان "
نام و نام خانوادگی دانشجو: امین محمدزاده
استاد راهنما: دکتر محمد سالار کسرائی
استاد مشاور: دکتر محمدرضا طالبان
تاریخ شروع پایان نامه: ۱۳۸۶/۴/۱۸
تاریخ اتمام پایان نامه: ۱۳۹۰/۲/۲۵
چکیده :
<p>پژوهش حاضر با هدف گونه شناسی زائران مرقد امام خمینی (ره) و سنجش میزان رضایت سیاسی آنان طراحی و اجرا گردیده است . نوع تحقیق توصیفی و روش تحقیق حاضر پیمایش بوده است . جامعه آماری مورد بررسی شامل افراد بالای ۱۸ سال بوده است که در ایام عادی به قصد زیارت مرقد امام (ره) در صحن داخلی مرقد حضور داشتند . حجم نمونه شامل ۴۰۰ نفر است که به روش نمونه گیری غیر تصادفی از نوع نمونه در دسترس انتخاب شده اند .</p> <p>تحلیل اطلاعات با استفاده از نرم افزار spss انجام گردیده است علاوه بر توصیف سیمای اجتماعی زائران ، گونه شناسی زائران به وسیله دو متغیر پایگاه اجتماعی - اقتصادی و خاستگاه اجتماعی و از نظر سیاسی به وسیله مفهوم رضایت سیاسی انجام گردید . خاستگاه و پایگاه اجتماعی - اقتصادی بیشتر زائران متوسط بود (۵۰٫۲٪ و ۷۶٫۲٪) ۲۶ درصد زائران با خاستگاه اجتماعی پایین در طول دوران پس از انقلاب از پایگاه اجتماعی - اقتصادی متوسط برخوردار گردیده اند . ۵۶ درصد پاسخگویان میزان رضایت سیاسی عام متوسط به بالا داشته اند . بر اساس نتایج آزمون همبستگی پیرسون علی رغم عدم رابطه همبستگی بین خاستگاه و رضایت سیاسی ، بین پایگاه اجتماعی - اقتصادی و رضایت سیاسی رابطه همبستگی معکوس (۰٫۱۲۶ -) معناداری (۰٫۰۱۲) وجود دارد ؛ به این معنا که پاسخگویان با پایگاه پایین تر رضایت سیاسی بیشتری داشتند .</p> <p>کلید واژه ها : گونه شناسی اجتماعی ، زائر ، رضایت سیاسی ، پایگاه اجتماعی - اقتصادی ، خاستگاه اجتماعی</p>

Research Institute of Imam Khomeini and Islamic Revolution

Degree: M.A.
Major of study: The sociology of the Islamic Revolution
Title:
Student: Amin Mohammadzadeh
Supervisor: Dr. Mohammad Salar Kasraie
Consultant Professor: Dr. Mohammad Reza Taleban
Beginning: may 2007
Ending: may 2011
Abstract Current study is designed and accomplished with aim to typology of Imam khomeyn's tomb pilgrims and also evaluate their political satisfaction . The study' s type is descriptive and it's style is surveying . The statistical society evaluated included people over 18 age that existed in inner apron to pilgrimage Imam' s tomb at normal days. sample volume included 400 persons which selected with unrandom sampling . Information analysis accomplished by using SPSS software. In addition to describe pilgrims' social feature, their typology accomplished by two variables of socioeconomic status and social origin and from the perspective of politics by political satisfaction. Socioeconomic status and social origin of most pilgrims was average (50.2 % , 76.2%). 26 percent of pilgrims with low social origin enjoyed middel socioeconomic status. 56 perecent of respondents had from medium to high political satication . Notwithstanding incoherence between political satisfaction and socioeconomic status based on Pierson's correlation test, there is a revers,(0.126) and meaningful corroration (-0.012) between socioeconomic status and political satisfaction. This means that respondents with lower socioeconomic status had more political satisfaction . Keywords : typology , pilgrim , political satisfaction , political satisfaction , socioeconomic status,social origin .

معهد ابحاث الامام الخمينى و الثورة الإسلامية

المرحلة الدراسية: الماجستير
الفرع الدراسي: الحقل الاجتماعى الثورة الاسلاميه
عنوان الرسالة: " معرفة الأنواع لزوار مضجع الإمام الخمينى (ره) و دراسة رضاهم السياسى "
إسم الطالب و لقبه: امين محمدزاده
الأستاذ المشرف: الدكتور محمد سالار كسرايى
الأستاذ المستشار: الدكتور محمدرضا طالبان
تاريخ بدأ الرسالة: ١٣٨٦/٤/١٨
تاريخ المناقشة: ١٣٩٠/٢/٢٥
الملخص :
تم تخطيط هذه الدراسة و تنفيذها مستهدفه معرفة الأنواع لزوار مضجع الإمام الخمينى (ره) و تقدير كميته رضاهم السياسى؛ تعد هذه الدراسة دراسة توصيفيه بأسلوب المعاينة و التقدير. تشمل المجموعة الإحصائية المدروسة على من يناهز ١٨ (الثامنة عشرة) من العمر من الذين حضروا زائرين فى الباحة الداخلية لمضجع الإمام (ره) فى الأيام العادية؛ يشمل مقدار النموذج و الإحصائيات على ٤٠٠ (اربعمئة شخص) الذى تم تنفيذه لأخذ النماذج بطريقة غير الصدفة و من النماذج و العينيات الموجودة. لقد تم تفسير المعلومات باستخدام برنامج spss و زيادة على وصف صورة الزوار الاجتماعيه، لقد تناول الباحث معرفة الأنواع للزوار بمعيارين، أحدهما معيار المنزلة الاجتماعيه-الاقتصادية و الموقع الاجتماعى و الآخر معيار الرضى السياسيه لديهم. لقد كانت منزلة الزوار الاجتماعيه-الاقتصادية فى مستوى متوسط (٥٠,٢٪ و ٧٦,٢٪) ٢٦ درصد من الزوار الذين كان لديهم مستوى منحدر لقد تمتعوا بمنزلة اجتماعيه وسطى بعد الثورة؛ كان ٥٦ درصد من المجيبين إلى الروايز متمتعين برضى سياسى متوسط على الإطلاق؛ طبقا لنتائج الاختبار التضامنى لبيرسون، رغما لعدم وجود المناسبه بين الموقع و الرضى السياسيه، نجد علاقة عكسيه (٠,١٢٦ -) ملفته (٠,٠١٢) بين الموقع الاجتماعى-الاقتصادى و الرضى السياسى؛ كما نرى رضى سياسيا أفضل لدى المجيبين المتمتعين بمستوى اجتماعى منحدر. الكلمات المفتاحيه: معرفة الأنواع الاجتماعيه، الزائر، الرضى السياسى، المنزلة الاجتماعيه الاقتصادية، الموقع الاجتماعى

فصل اول: کلیات

فصل دوم: پیشینه تحقیق

الف- پیشینه نظری

مروری بر مفاهیم سنخ شناسی اجتماعی
ادبیات نظری مفهومی رضایت سیاسی

ب- پیشینه تجربی

ج- جمع‌بندی رضایت سیاسی

د- جمع‌بندی بحث گونه شناسی

فصل سوم: روش تحقیق

فصل چهارم: یافته‌ها

الف) سیمای پاسخ‌گویان

ب) رضایت سیاسی

ج) شاخص‌ها

د) بررسی روابط بین متغیرها

فصل پنجم: خلاصه و نتیجه

فهرست منابع

ضمائم

پرسشنامه پایان نامه

فصل اول: کلیات

- ۱- طرح مسئله ۲
- ۲- اهمیت و ضرورت تحقیق ۳
- ۳- اهداف تحقیق ۴
- ۴- سؤالات تحقیق ۴

فصل دوم: پیشینه تحقیق

الف - پیشینه نظری

- مروری بر مفاهیم سنخ شناسی اجتماعی ۷
- انواع سنخ های اجتماعی ۷
- سنخ های اجتماعی و قشر بندی ۸
- طبقه ۹
- خاستگاه اجتماعی ۱۸- قشر اجتماعی ۹
- قشر اجتماعی ۱۰
- پایگاه اجتماعی ۱۰
- منزلت ۱۱
- روشهای عمده برای تعیین ساختار طبقاتی جامعه ۱۲
- سنجش طبقه اجتماعی ۱۲
- ۱- شغل ۱۳
- ۲- مسکن ۱۵
- ۳- درآمد ۱۵
- ۴- تحصیلات ۱۵

ادبیات نظری مفهومی رضایت سیاسی

- ۱- ون پراگ و همکاران: ۲۰۰۴ ۱۷
- ۲- کلاس اوفه ، ۱۳۴۸ ۱۸
- ۳- متی دوگای ، ۳۷۷ ۱۹
- ۴- تد رابرت گر ، ۱۳۷۷ ۲۰
- ۵- رونالد ایگنهارت ، ۱۹۹۰ ۲۲

- ۶- بیتهم ، دیوید ، ۱۳۸۲ ۲۴
- ۷- تاجیک ، محمد رضا ، ۱۳۸۳-۱۳۸۷ ۲۵
- ۸- شورای پژوهشی افکار سنجی دانشجویان ایران (ایسپا) ۱۳۸۵ ۲۶

ب- پیشینه تجربی:

- ۱- تام کریستنسن و پیر لاگرید، ۲۰۰۲ ۲۸
- ۲- کریستوفر اندرسون ۱۹۹۶ ۲۹
- ۳- علی یوسفی، ۱۳۷۲ ۳۰
- ۴- ارزش های و نگرش های ایرانیان ۱۳۸۲ ۳۳
- ۵- آرش قهرمان ، ۱۳۸۴ ۳۴

ج- جمع‌بندی رضایت سیاسی

- تعریف رضایت سیاسی ۳۶
- ابعاد رضایت سیاسی ۳۷

د- جمع‌بندی بحث گونه شناسی

فصل سوم: روش تحقیق

- نوع تحقیق ۴۳
- روش پژوهش ۴۳
- متغیرها و مفاهیم مورد سنجش ۴۳
- چگونگی سنجش متغیرها (تعریف مفهومی و عملیاتی متغیرها) ۴۴
- جامعه آماری ۵۰
- حجم نمونه ۵۰
- اعتبار و پایایی ۵۰
- شیوه نمونه گیری ۵۱
- چگونگی جمع آوری اطلاعات ۵۱
- روش تحلیل اطلاعات ۵۱

فصل چهارم: یافته‌ها

الف) سیمای پاسخ گویان

- سن ۵۴
- جنس ۵۵

۵۶	وضعیت تاهل.....
۵۷	تحصیلات.....
۵۸	قومیت.....
۵۹	نوع فعالیت.....
۶۰	درآمد خانواده.....
۶۱	محل سکونت.....
۶۲	وضعیت مسکن.....
۶۳	منطقه سکونت.....
۶۴	منطقه سکونت خانواده پدر.....
۶۵	تحصیلات پدر پاسخگو.....
۶۸	تعداد اعضاء خانواده.....
(ب) رضایت سیاسی	
۶۹	رضایت از دولت.....
۷۰	رضایت از مجلس.....
۷۱	رضایت از قوه قضائیه.....
۷۲	رضایت کلی از سه قوه.....
۷۳	میزان تحقق آرمان های امام (ره).....
۷۴	رضایت از حکومت فعلی ایران.....
۷۵	میزان افتخار به نظام جمهوری اسلامی.....
۷۶	پیوستگی دین و نظام سیاسی.....
(ج) شاخص ها	
۷۸	خاستگاه اجتماعی- اقتصادی زائر.....
۷۹	پایگاه اجتماعی- اقتصادی زائر.....
۸۰	رضایت سیاسی عام.....
(د) بررسی روابط بین متغیرها	
۸۱	آزمون همبستگی پیرسون رضایت سیاسی و خاستگاه اجتماعی- اقتصادی.....
۸۲	آزمون همبستگی پیرسون رضایت سیاسی و پایگاه اجتماعی- اقتصادی.....
۸۳	رضایت سیاسی و تحصیلات.....
۸۴	رضایت سیاسی و قومیت.....
۸۵	رضایت سیاسی و وضعیت تاهل.....
۸۶	رضایت سیاسی و جنسیت.....

فصل پنجم: خلاصه و نتیجه

۸۸ خلاصه یافته ها
۹۱ نتایج
۹۳ پیشنهادهای
۹۳ محدودیت ها
۹۴ فهرست منابع
	ضمائم
۹۸ پرسشنامه پایان نامه

فهرست جداول

- جدول 1 : توصیف پاسخگویان بر حسب سن ۵۴
- جدول 2 : توصیف پاسخگویان بر حسب جنسیت ۵۵
- جدول 3 : توصیف پاسخگویان بر حسب وضعیت تأهل ۵۶
- جدول 4 : توصیف پاسخگویان بر حسب وضعیت تحصیلی ۵۷
- جدول 5 : توصیف پاسخگویان بر حسب قومیت ۵۸
- جدول 6 : توصیف پاسخگویان بر حسب نوع فعالیت ۵۹
- جدول 7 : توصیف پاسخگویان بر حسب درآمد خانواده ۶۰
- جدول 8 : توصیف پاسخگویان بر حسب محل سکونت ۶۱
- جدول 9 : توصیف پاسخگویان بر حسب وضعیت مسکن ۶۲
- جدول 10 : توصیف پاسخگویان بر حسب منطقه سکونت ۶۳
- جدول 11 : توصیف پاسخگویان بر حسب منطقه سکونت خانواده پدر پاسخگو ۶۴
- جدول 12 : توصیف پاسخگویان بر حسب تحصیلات پدر پاسخگو ۶۵
- جدول 13 : توصیف پاسخگویان بر حسب همراهان ۶۶
- جدول 14 : توصیف پاسخگویان بر حسب میزان رضایت از امکانات رفاهی ۶۷
- جدول 15 : توصیف پاسخگویان بر حسب تعداد اعضای خانواده ۶۸
- جدول 16 : توصیف پاسخگویان بر حسب میزان رضایت از دولت یا قوه مجریه ۶۹
- جدول 17 : توصیف پاسخگویان بر حسب میزان رضایت از مجلس یا قوه قانون گذاری ۷۰
- جدول 18 : توصیف پاسخگویان بر حسب میزان رضایت از قوه قضاییه یا دادگستری ۷۱
- جدول 19 : توصیف پاسخگویان بر حسب میزان رضایت کلی از سه قوه ۷۲
- جدول 20 : توصیف پاسخگویان بر حسب نظر آنها در مورد میزان تحقق آرمانهای امام و انقلاب ۷۳
- جدول 21 : توصیف پاسخگویان بر حسب احساسشان در مورد حکومت فعلی ایران ۷۴
- جدول 22 : توصیف پاسخگویان بر حسب میزان افتخار آنها به نظام جمهوری اسلامی ۷۵
- جدول 23 : توصیف پاسخگویان بر حسب نظر آنها در مورد گویند "امروز اگر حکومت آسیب بیند اسلام آسیب می بیند" ۷۶
- جدول 24 : توصیف پاسخگویان بر حسب گویند "چقدر در حرم مطهر امام می مانید" ۷۷
- جدول 25 : توصیف پاسخگویان بر حسب خاستگاه زائر ۷۸
- جدول 26 : توصیف پاسخگویان بر حسب پایگاه اجتماعی - اقتصادی ۷۹
- جدول 27 : توصیف پاسخگویان بر حسب میزان رضایت سیاسی عام ۸۰
- جدول 28 : آزمون همبستگی پیرسون بین رضایت سیاسی عام و خاستگاه زائر ۸۱
- جدول 29 : آزمون همبستگی پیرسون بین رضایت سیاسی عام و پایگاه اجتماعی - اقتصادی ۸۲

- جدول 30 : توصیف آزمون آنالیز واریانسها (F) بین رضایت سیاسی عام و تحصیلات..... ۸۳
- جدول 31 : آزمون آنالیز واریانسها (F) بین رضایت سیاسی عام و تحصیلات..... ۸۳
- جدول 32 : توصیف آزمون آنالیز واریانسها (F) بین رضایت سیاسی عام و قومیت..... ۸۴
- جدول 33 : آزمون آنالیز واریانسها (F) بین رضایت سیاسی عام و قومیت..... ۸۴
- جدول 34 : آزمون مقایسه میانگین ها (T) بین رضایت سیاسی عام و وضعیت تأهل شماره یک..... ۸۵
- جدول 35 : آزمون مقایسه میانگین ها (T) بین رضایت سیاسی عام و وضعیت تأهل شماره دو..... ۸۵
- جدول 36 : آزمون مقایسه میانگین ها (T) بین رضایت سیاسی عام و جنسیت پاسخگویان شماره یک..... ۸۶
- جدول 37 : آزمون مقایسه میانگین ها (T) بین رضایت سیاسی عام و جنسیت پاسخگویان شماره دو..... ۸۶

فهرست نمودارها

- نمودار 1: توصیف پاسخگویان بر حسب سن..... ۵۴
- نمودار 2: توصیف پاسخگویان بر حسب جنسیت..... ۵۵
- نمودار 3: توصیف پاسخگویان بر حسب وضعیت تأهل..... ۵۶
- نمودار 4: توصیف پاسخگویان بر حسب وضعیت تحصیلی..... ۵۷
- نمودار 5: توصیف پاسخگویان بر حسب قومیت..... ۵۸
- نمودار 6: توصیف پاسخگویان بر حسب نوع فعالیت..... ۵۹
- نمودار 7: توصیف پاسخگویان بر حسب درآمد خانواده..... ۶۰
- نمودار 8: توصیف پاسخگویان بر حسب محل سکونت..... ۶۱
- نمودار 9: توصیف پاسخگویان بر حسب وضعیت مسکن..... ۶۲
- نمودار 10: توصیف پاسخگویان بر حسب منطقه سکونت..... ۶۳
- نمودار 11: توصیف پاسخگویان بر حسب منطقه سکونت خانواده پدر پاسخگو..... ۶۴
- نمودار 12: توصیف پاسخگویان بر حسب تحصیلات پدر پاسخگو..... ۶۵
- نمودار 13: توصیف پاسخگویان بر حسب همراهان..... ۶۶
- نمودار 14: توصیف پاسخگویان بر حسب میزان رضایت از امکانات رفاهی..... ۶۷
- نمودار 15: توصیف پاسخگویان بر حسب تعداد اعضای خانواده..... ۶۸
- نمودار 16: توصیف پاسخگویان بر حسب میزان رضایت از دولت یا قوه مجریه..... ۶۹
- نمودار 17: توصیف پاسخگویان بر حسب میزان رضایت از مجلس یا قوه قانون گذاری..... ۷۰
- نمودار 18: توصیف پاسخگویان بر حسب میزان رضایت از قوه قضاییه یا دادگستری..... ۷۱
- نمودار ۱۹: توصیف پاسخگویان بر حسب میزان رضایت کلی از سه قوه..... ۷۲
- نمودار 20: توصیف پاسخگویان بر حسب نظر آنها در مورد میزان تحقق آرمانهای امام و انقلاب..... ۷۳
- نمودار 21: توصیف پاسخگویان بر حسب احساسشان در مورد حکومت فعلی ایران..... ۷۴
- نمودار 22: توصیف پاسخگویان بر حسب میزان افتخار آنها به نظام جمهوری اسلامی..... ۷۵
- نمودار 23: توصیف پاسخگویان بر حسب نظر آنها در مورد گویه "امروز اگر حکومت آسیب بیند اسلام آسیب می بیند"..... ۷۶
- نمودار 24: توصیف پاسخگویان بر حسب گویه "چقدر در حرم مطهر امام می مانید"..... ۷۷
- نمودار 25: توصیف پاسخگویان بر حسب خاستگاه زائر..... ۷۸
- نمودار 26: توصیف پاسخگویان بر حسب پایگاه اجتماعی - اقتصادی..... ۷۹
- نمودار 27: توصیف پاسخگویان بر حسب میزان رضایت سیاسی عام..... ۸۰

فصل اول:

کلیات تحقیق

❖ بیان مسئله

❖ اهمیت و ضرورت پژوهش

❖ اهداف تحقیق

❖ سوالات تحقیق

بیان مسئله:

بیش از سه دهه از وقوع انقلاب اسلامی در ایران و بیش از دو دهه از ارتحال امام خمینی (ره) رهبر کبیر انقلاب می گذرد و همچنان ابعاد انقلاب از حیث علت ها، فرایندها و پیامدهای آن در حال مطالعه و بررسی است. در این میان حضور خودجوش و غیرسازماندهی شده مردم در مرقد رهبر این انقلاب از جهات متعددی ذهن را به خود مشغول می سازد؛ اول از این جهت که به لحاظ متغیرهای اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی ویژگی های این مردم چیست؟ به ویژه از منظر جامعه شناختی توصیف ویژگی های اجتماعی، اقتصادی اینان جلب توجه می کند.

بررسی و توصیف جامعه شناختی افراد و گروههای اجتماعی مختلف با معیارها و اهداف متعددی صورت می پذیرد. برای سنخ شناسی زائران مرقد امام کدام معیار مناسبتر به نظر می رسد و دیگر اینکه چرا باید به این امر پردازیم؟

بررسی مختصات اجتماعی زائران مرقد امام به صورت مساله نگر از برخی جهات قابل طرح است: اول از دیدگاه مدیریتی و برنامه ریزی و از منظر مدیران مرقد امام (ره) آشنایی با ویژگی های اجتماعی و فرهنگی - اقتصادی زائران قابلیت طرح سوال و بررسی دارد. به منظور برنامه ریزی مناسب تر و ارائه خدمات بهتر به زائران باید بدانیم زائران مرقد از چه ویژگی هایی برخوردارند و یا الگوهای زیارتی و اقامتی آنان کدامند و یا اینکه از نظر فرهنگی و سلیق فکری و دینداری به چه گروههای دسته بندی می شوند. از سوی دیگر از حیث پیامدهای انقلاب می خواهیم بدانیم پس از گذشت بیش از دو دهه از ارتحال رهبر انقلاب اسلامی ایران و نیز گذشت بیش از سه دهه از انقلاب اکنون مردمی که به طور خود جوش به مرقد امام می آیند از چه ویژگی هایی اجتماعی برخوردارند و به ویژه اینکه به کدام پایگاه اجتماعی - اقتصادی تعلق دارند؟

اینکه امام خمینی (ره) مثل امام زادگان در ایران یا کشورهای دیگر نیست که مردم عمدتاً با نیت شفا و رفع حاجت به مزارشان بروند، بلکه ایشان به عنوان یک رهبر سیاسی که توانست نظام جدیدی را تأسیس نماید شناخته می شود و مفروض است که حتی خالص ترین نگرش های مذهبی به ایشان به عنوان یک عالم روحانی و مرجع عالیقدر شیعه نسبت ایشان را با انقلاب و نظام جمهوری اسلامی می دانند. در اینجاست که مسئله دیگری جلب توجه می کند؛ به ویژه از منظر مطالعه پیامدهای انقلاب، با فرض اینکه افرادی که به مرقد امام می روند، همچنان به نوعی دلبستگی و رابطه عاطفی نسبت به امام را دارند، نوع نگرش آنها به نظام سیاسی در طی سال های پس از انقلاب و به ویژه میزان رضایتمندی سیاسی آنان برای ماسؤال انگیز می باشد.

آیا زائران مرقد امام لزوماً تعلق سیاسی بالایی به نظام دارند؟ آیا لزوماً از میزان بالایی رضایت سیاسی برخوردارند یا بر عکس؟

آیا در صورت تصور ایده آلی از امام خمینی در ذهن زائران با تغییر شرایط انقلاب و نظام بعد از سه دهه و احیاناً دور شدن از آرمان های انقلاب، در حال حاضر ممکن است زائران مرقد امام از رضایت سیاسی پایینی نسبت به نظام برخوردار باشند؟ در هر صورت نوع نگرش مردم به نظام سیاسی جمهوری اسلامی به طور عام و نیز برخی گروههای اجتماعی به طور خاص سوالات اساسی ای را در ذهن پژوهشگر حوزه سیاسی و نیز سیاستمداران و حاکمان نظام متبادر می سازد. در این راستا میزان رضایت سیاسی زائران مرقد امام به ویژه رضایت سیاسی عام آنها مساله دیگر پژوهش حاضر می باشد.

اهمیت و ضرورت تحقیق

مطالعه جوامع به طور عام و گروه های اجتماعی محدود به طور خاص و توجه به قشر بندی و طبقه بندی جامعه از آغاز حیات جامعه شناسی وجود داشته است. دانشمندان اجتماعی و جامعه شناسان از دیرباز علاقمند بودند تا با استفاده از مفاهیمی همچون طبقه، قشر، حزب، پایگاه و ... به توصیف بخش بندی شده عمودی یا افقی جوامع دست یازند. این تلاش همچنان ادامه دارد تا جایی که جامعه شناسان معاصر با دقت بیشتر سعی در گونه شناسی جدید حتی در سطح اعضای یک طبقه یا یک قشر و پایگاه اجتماعی نموده اند. در آخرین تلاش ها برخی با استفاده از مفهوم "سبک زندگی" و نوع "مصرف فرهنگی" به بخش بندی اعضای یک طبقه یا قشر اجتماعی و یا طبقات و قشرهای مختلف نموده اند. (ر.ک.فاضلی، ۱۳۸۲)

از منظرهای مختلفی می توان به اهمیت و ضرورت مطالعه اکتشافی و توصیفی زائران مرقد امام پی برد: نخست از منظر جامعه شناسی انقلاب، بررسی ویژگی های اجتماعی و اقتصادی انقلابیون قبل از انقلاب و بعد از انقلاب مورد توجه بوده است. (ر.ک.حیدری، ۱۳۸۶) مفروض است که زائران مرقد امام به علت نزدیکی عاطفی، فکری و سیاسی که با امام و انقلاب داشته اند، نظرات خاصی در رابطه با شرایط سیاسی پس از انقلاب تا کنون داشته باشند.

دوم، از منظر جامعه شناسی گردشگری، مطالعات روزافزونی درباره ویژگی های جمعیتی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی مردمی که بخشی از وقت خود را اختصاص به سفر و گردش می دهند، در حال شکل گیری است. پژوهشگران این حوزه با موضوعاتی همچون "ویژگی های جمعیتی، اقتصادی و اجتماعی گردشگران، تعداد آنان، اهداف و مقاصدشان، طول مدت اقامت و اشکال سفر، ... و همچنین فعالیت هایی که آنان در طول سفر به آنها می پردازند، سروکار دارند." (کوهن، ۱۳۸۳: ۶۷)

همچنین نوع نگرش مردم به حکومت ها و رضایت سیاسی آنان، چه در زمان تأسیس یک نظام سیاسی جدید، چه در جهت ثبات و کارآمدی بیشتر یک حکومت و تداوم آن و چه در شرایط بحرانی و انقلابی همواره مورد توجه محققان بوده است.

علی رغم انجام پیمایش های متعدد در سطح ملی یا منطقه ای در دهه گذشته، توجه کمتری به موضوعات سیاسی شده است. در این میان، رضایت سیاسی و سنجش آن بسیار مغفول واقع شده و جای خود را به موضوعات مشابه نظیر اعتماد سیاسی، مشروعیت سیاسی، نگرش سیاسی و ... داده است و کمتر به عنوان موضوعی مستقل بررسی شده است. این در حالی است که رضایت از حوزه های دیگر زندگی مثل شغل، ازدواج، تحصیل و ... فراوانی زیادی داشته است. شاید تنها استثنا، پایان نامه کارشناسی ارشد آقای یوسفی درباره رضایت سیاسی مردم مشهد و عوامل مؤثر بر آن بوده که آن نیز چون بیشتر تحقیقی، تبیینی بوده، کمتر به صورت بندی مفهومی و تحلیلی رضایت سیاسی پرداخته است.

اهداف تحقیق

در این تحقیق در پی آنیم تا ابتدا تا به توصیف اکتشافی و گونه شناسانه زائران مرقد امام خمینی (ره) با استفاده از متغیرهای اجتماعی نظیر خاستگاه اجتماعی، شغل، درآمد، تحصیلات، قومیت، وضعیت مسکن و محل سکونت و دیگر متغیرهای زمینه ای جمعیت شناختی نظیر سن، جنس، و ... پردازیم.

کارکرد پنهانی یا هدف مستتر در جمع آوری اطلاعات فوق، آشنایی مسئولان مرقد با ویژگی های مختلف مردمی است که به آن مکان می آیند و نهایتاً در خدمت اصلاح و توسعه برنامه های در حال اجرا و در پیش رو خواهد بود.

هدف دیگر تحقیق بررسی میزان رضایت سیاسی این افراد و نهایتاً بررسی روابط بین متغیر رضایت سیاسی با متغیرهای دیگر از نوع همبستگی می باشد.

سؤالات تحقیق:

- ۱- زائران مرقد امام از چه پایگاه اجتماعی - اقتصادی برخوردار هستند؟
- ۲- زائران مرقد امام از چه خاستگاه اجتماعی برخوردارند؟
- ۳- مختصات اجتماعی زائران مرقد امام خمینی (ره) چگونه است؟
- ۴- میزان رضایت سیاسی زائران مرقد امام چقدر است؟
- ۵- چه ارتباطی بین مختصات اجتماعی زائران و رضایت سیاسی آنان وجود دارد؟

فصل دوم:

ادبیات تحقیق

❖ پیشینه نظری تحقیق

❖ پیشینه تجربی تحقیق